

СИСТЕМА ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ТЕПЛОЕНЕРГЕТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Гавриш С. А., к.т.н., доц. (каф. ОППЦБ КПІ ім. Ігоря Сікорського);
Гавриш А. С., к.т.н., доц. (каф. АЕ, НН ІАТЕ КПІ ім. Ігоря Сікорського);
Плеть М. Д., студ. (гр. ТЯ-22, НН ІАТЕ КПІ ім. Ігоря Сікорського)

Анотація. Проаналізована система організаційних заходів пожежної безпеки теплоенергетичних підприємств. Розглянуті необхідні навчання персоналу теплоенергетичних підприємств і організацій з питань пожежної безпеки. Визначений протипожежний режим теплоенергетичних підприємств.

Ключові слова: пожежна безпека, теплоенергетичне підприємство, охорона праці, заходи безпеки.

Abstract. The system of organizational fire safety measures of thermal power enterprises is analyzed. Necessary training of personnel of thermal energy enterprises and organizations on fire safety issues was considered. The fire protection regime of thermal energy enterprises is determined.

Keywords: fire safety, thermal power plant, labor protection, safety measures.

Вступ. Пожежна безпека теплоенергетичних підприємств забезпечується шляхом проведення організаційних, технічних та інших заходів, спрямованих на попередження пожеж, забезпечення безпеки людей, зниження можливих матеріальних збитків, зменшення негативних екологічних наслідків, створення умов для швидкого виклику пожежних підрозділів для успішного гасіння пожеж, а також евакуації з зони виникнення і можливого розповсюдження пожежі людей, документів, матеріальних цінностей [1].

Забезпечення пожежної безпеки на теплоенергетичних підприємствах є складовою виробничої та іншої діяльності посадових осіб і персоналу цих підприємств. Це повинно бути відображено у трудових договорах (контрактах) та статутах підприємств.

Аналіз стану питання. Відповідно до Закону України «Про пожежну безпеку» (статті 26, 27, 28) на об'єктах міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, створюються підрозділи відомчої пожежної (пожежно-сторожової) охорони, які здійснюють свою діяльність згідно з положеннями, погодженими з Державною службою з надзвичайних ситуацій [1-3]. Підрозділи відомчої пожежної охорони, що мають виїзну пожежну техніку, залучаються до гасіння пожеж у порядку, який встановлений державною пожежною охороною. Ці підрозділи у питаннях підготовки особового складу та організації гасіння пожеж керуються нормативними актами, що діють у державній пожежній охороні.

Підрозділи місцевої пожежної охорони можуть створюватись у містах, селах і селищах та для охорони окремих об'єктів.

Добровільні пожежні дружини створюють на об'єктах з кількістю працюючих не менше 50 осіб з метою проведення заходів щодо запобігання пожежам,

організації їх гасіння, здійснення громадського контролю за дотриманням установлених законодавством вимог пожежної безпеки. До складу дружини можуть входити робітники, службовці та інженерно-технічні працівники. Діяльність добровільних пожежних дружин здійснюється на основі «Положення про добровільні пожежні дружини (команди)» (НАПБ Б.02.004–94).

Контроль за діяльністю відомчої, місцевої та добровільної пожежної охорони здійснюють міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, керівники підприємств, установ і організацій, органи державної пожежної охорони, місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого та регіонального самоврядування.

Мета роботи: Проаналізувати систему організаційних заходів пожежної безпеки теплоенергетичних підприємств. Визначити протипожежний режим теплоенергетичних підприємств. Розглянути необхідні навчання персоналу теплоенергетичних підприємств і організацій з питань пожежної безпеки.

Методики, матеріали і результати досліджень.

На кожному підприємстві повинна бути розроблена загальнообов'язкова інструкція про заходи пожежної безпеки, інструкції для усіх вибухопожежонебезпечних та пожежонебезпечних приміщень (цехів, складів, майстерень, лабораторій, дільниць тощо), інструкції з пожежної безпеки в структурних підрозділах, інструкції з обслуговування установок пожежогасіння, пожежної сигналізації, інструкції з експлуатації систем водопостачання, установок виявлення та гасіння пожеж відповідно до основних вимог нормативних актів з пожежної безпеки. Інструкції мають періодично переглядатись на основі аналізу протипожежного стану об'єкта та відповідних наказів не рідше одного разу на три роки. Перелік необхідних інструкцій та іншої документації для кожного підрозділу (цеху), виробничої служби повинен затверджуватися головним інженером. Загально об'єктова інструкція погоджується з об'єктовою пожежною охороною або службою пожежної безпеки і затверджується керівником підприємства. Ці інструкції мають вивчатися під час проведення протипожежних інструктажів, проходження пожежно-технічного мінімуму, в системі виробничого навчання та вивішуватись на видних місцях.

Керівник теплоенергетичного підприємства повинен визначити обов'язки посадових осіб щодо забезпечення пожежної безпеки, призначити своїм наказом відповідальних за пожежну безпеку окремих будівель, цехів, споруд, приміщень, технологічного та інженерного обладнання, за утримання й експлуатацію технічних засобів протипожежного захисту. З метою залучення працівників до проведення заходів щодо запобігання пожежам, організації гасіння їх на підприємствах створюються добровільні пожежні дружини (ДПД) і команди (ДПК), діяльність яких здійснюється відповідно до НАПБ Б.02.004-94 «Положення про добровільні пожежні дружини (команди)».

На підприємствах з кількістю працюючих 50 і більше осіб за рішенням трудового колективу може створюватися пожежно-технічна комісія. Керівник підприємства встановлює персональний склад, порядок роботи комісії та затверджує «Положення про пожежно-технічну комісію підприємства», яке

розробляють на підставі «Типового положення про пожежно-технічну комісію» (НАПБ Б.02.003–94).

Протипожежний режим теплоенергетичних підприємств. Відповідно НАПБ В.01.034-2005/111 на всіх теплоенергетичних підприємствах наказом керівника повинен бути встановлений відповідний протипожежний режим, яким визначені:

- можливість і місця паління, застосування відкритого вогню, побутових нагрівальних приладів;
- порядок проведення тимчасових пожеже небезпечних робіт у тому числі зварювальних; правила проїзду та стоянки транспортних засобів;
- місця для зберігання і допустиму кількість сировини, напівфабрикатів і готової продукції, які можуть одночасно бути у виробничих приміщеннях і на території;
- порядок прибирання горючого пилу та відходів, зберігання промасленого ганчір'я та спецодягу, очищення повітропроводів вентиляційних систем від горючих відкладень;
- порядок відключення від мережі електрообладнання у разі пожежі; порядок огляду і зачинення приміщень після закінчення робіт;
- порядок проходження посадовими особами навчання і перевірку знань з питань пожежної безпеки, порядок проведення з працівниками протипожежних інструктажів та перевірки знань з пожежно-технічного мінімуму з призначенням відповідальних осіб за їх проведення;
- порядок організації експлуатації та обслуговування наявних технічних засобів протипожежного захисту (протипожежного водогону, насосних станцій, установок пожежної сигналізації, автоматичного пожежогасіння, димо видалення, вогнегасників тощо);
- порядок проведення планово-попереджувальних ремонтів і оглядів електроустановок, опалювального, вентиляційного, технологічного та іншого інженерного обладнання;
- дії працівників у разі виявлення пожежі; порядок збирання членів добровільної пожежної дружини та відповідальних посадових осіб у разі виникнення пожежі, виклику вночі, вихідні та святкові дні.

Організація навчання персоналу теплоенергетичних підприємств і організацій з питань пожежної безпеки. Навчання правилам пожежної безпеки здійснюють згідно з НАПБ В.01.034–2005/111 «Правила пожежної безпеки в компаніях, на підприємствах та в організаціях енергетичної галузі України» та НАПБ Б 02.05-94 «Типове положенням про спеціальне навчання, інструктажі та перевірку знань з питань пожежної безпеки на підприємствах, в установах та організаціях України».

Відповідно з вимогами наведених нормативних актів усі працівники теплоенергетичних підприємств повинні проходити спеціальні протипожежні навчання в системі виробничого навчання та перевірку знань. Протипожежне навчання має такі види: спеціальне навчання посадових осіб; протипожежні інструктажі (вступний, первинний, повторний, позаплановий, цільовий);

спеціальне навчання (пожежно-технічний мінімум); протипожежні тренування.

Вступний протипожежний інструктаж проводиться з усіма працівниками щойно прийнятими на роботу (постійну або тимчасову) на теплоенергетичне підприємство, з учнями та студентами, які прибули на практику (виробниче навчання). Він проводиться на підставі діючих на підприємстві правил, інструкцій та інших нормативних актів з питань пожежної безпеки у спеціально обладнаному для цього приміщенні фахівцем служби пожежної безпеки (СПБ), а за його відсутності інженерно-технічним працівником або начальником структурного підрозділу, до якого приймається новий працівник. Програма для проведення інструктажу затверджується керівником (заступником, головним інженером) підприємства.

Вступний протипожежний інструктаж ставить своєю метою ознайомлення щойно прийнятого на роботу з загальними правилами пожежної безпеки (ПБ), які належить виконувати на території підприємства; з особливостями ПБ на виробничій дільниці або в службі, куди він направляється на роботу; з основними правилами застосування первинних засобів пожежогасіння і заходами безпеки при користуванні ними; з засобами та системами оповіщення про пожежу та порядком виклику пожежних підрозділів; з особливостями гасіння пожежі на електроустановках. Вступний протипожежний інструктаж можна об'єднувати із вступним інструктажем з охорони праці. Особи, які не пройшли вступний інструктаж, до роботи не допускаються.

Первинний протипожежний інструктаж проводиться безпосередньо на робочому місці посадовою особою, відповідальною за пожежну безпеку цеху, виробничої дільниці, майстерні, лабораторії, складу, з записом у журналі реєстрації інструктажів з питань пожежної безпеки. Первинні інструктажі повинні проходити всі щойно прийняті на роботу (постійну чи тимчасову); працівники, переведені з інших структурних підрозділів, виробничих дільниць підприємства; особи, що прибули на підприємство у відрядження і повинні брати безпосередню участь у виробничому процесі; будівельники, монтажники, ремонтники сторонніх організацій, які виконують на діючому теплоенергетичному підприємстві будівельно-монтажні та інші роботи; студенти, учні під час виробничої практики (навчання) та перед проведенням з ними практичних занять в навчальних майстернях і лабораторіях.

Програма для проведення первинного інструктажу затверджується керівником відповідного структурного підрозділу (начальником цеху, відділу), відповідальним за протипожежний стан або керівником підприємства і погоджується з начальником добровільної пожежної дружини (команди) або службою пожежної безпеки підприємства.

Повторний протипожежний інструктаж проводиться на робочому місці з усіма працівниками не менш ніж раз на рік за переліком питань, з якими потрібно ознайомити працівників під час проведення вступного та первинного протипожежних інструктажів.

Позаплановий протипожежний інструктаж проводиться з працівниками на робочому місці або у спеціально відведеному для цього приміщенні в таких

випадках: при введенні в дію нових або доопрацьованих нормативних актів з питань пожежної безпеки (норм, правил, інструкцій тощо); при заміні технологічного процесу, застосуванні нового або зміні чи модернізації існуючого пожеже небезпечного обладнання; у разі незадовільного знання працівниками правил пожежної безпеки на робочому місці, невміння діяти у випадку пожежі та користуватися первинними засобами пожежогасіння.

Позаплановий інструктаж проводиться індивідуально або з групою працівників споріднених спеціальностей (видів робіт). Обсяг та зміст інструктажу визначається в кожному випадку окремо залежно від причин, що викликали потребу його проведення.

Цільовий протипожежний інструктаж проводиться з працівниками перед виконанням ними разових (тимчасових) пожеже небезпечних робіт (зварювальних, розігрівальних та інших), при ліквідації наслідків аварії та стихійного лиха.

Про проведення усіх видів протипожежних інструктажів, крім цільового, робляться записи в спеціальних журналах за підписами осіб, з якими проводиться інструктаж, і тих, хто його проводив. Запис про проведення цільового протипожежного інструктажу робиться в документі, який дозволяє виконання робіт (наряд-допуск тощо).

Навчання з пожежно-технічного мінімуму проходять раз на рік працівники, зайняті на роботах з підвищеною пожежною небезпекою: електрозварювальники; особи, що мають брати безпосередню участь у виробничому процесі в приміщеннях категорії А і В; особи, які мають виконувати роботу на устаткуванні, обладнанні, апаратах, де використовуються легкозаймисті рідини (ЛЗР) і горючі рідини(ГР), горючі гази та інші вибухонебезпечні речовини; працівники складського господарства, де зберігаються пожеже небезпечні речовини; електрики, що працюють з електроустановками у вибухонебезпечних та пожеже небезпечних зонах; інші категорії працівників, діяльність яких потребує більш глибоких знань з питань пожежної безпеки.

Навчання проводиться за програмами, розробленими на теплоенергетичних підприємствах, які погоджені з місцевими органами державного пожежного нагляду і затверджені керівником підприємства. Після закінчення навчання за програмою пожежно-технічного мінімуму у персоналу мають бути прийняті заліки. Результати заліків оформляються протоколом. Особам, що склали заліки, видається посвідчення встановленого зразка.

Протипожежні тренування на теплоенергетичних підприємствах проводяться згідно з розробленими графіками, затвердженими головним інженером підприємства. Протипожежні тренування проводяться з експлуатаційним, ремонтним персоналом та пожежними частинами. Допускається проведення сумісних протиаварійних і протипожежних тренувань.

Допуск до роботи осіб, які не пройшли навчання, інструктаж і перевірку знань з питань пожежної безпеки, заборонено.

Висновки. Проведений аналіз дозволив розглянути систему організаційних заходів пожежної безпеки теплоенергетичних підприємств. Визначено протипожежний режим теплоенергетичних підприємств. Розглянуті необхідні навчання персоналу теплоенергетичних підприємств і організацій з питань пожежної безпеки.

Визначено, що відповідно з вимогами нормативних актів усі працівники теплоенергетичних підприємств повинні проходити спеціальні протипожежні навчання в системі виробничого навчання та перевірку знань пожежної безпеки.

Розглянуто вступний і первинний протипожежні інструктажі. Наведено, коли проводиться повторний і позаплановий протипожежний інструктаж. Відзначено, коли і як виконується цільовий протипожежний інструктаж, і коли проводяться навчання з пожежно-технічного мінімуму, а коли проводяться протипожежні тренування.

Матеріали статті можуть бути використані під час підготовки розділу «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях» в атестаційних роботах бакалаврів та дисертаціях магістрів, як професійного, так і наукового спрямування.

Література

1. Гавриш С.А. Охорона праці в теплоенергетиці: підруч. / С. А. Гавриш, А. С. Гавриш. – Вид. 3-тє, переробл. й доповн. - К.: Талком, 2022. 589с. ISBN 978-617-8016-56-2.
2. Гавриш С.А. Охорона праці в галузі телекомунікацій: підруч. / С. А. Гавриш, А. С. Гавриш. – Вид. 4-те, переробл. й доповн. - К.: Талком, 2023. 553с. ISBN 978-617-8016-74-6.
3. Левченко О.Г. Охорона праці та цивільний захист: підручник / О. Г. Левченко, О. І. Полукаров, В. В. Зацарний, Ю. О. Полукаров, О. В. Землянська. – К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 420 с.